

การจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทาง
สังคมที่ยั่งยืน

COMMUNITY LEADERS' CULTURAL MANAGEMENT IN ACTIVITY
ENHANCEMENT FOR SOCIAL SECURITY AND SUSTAINABILITY

โฆสิต แพงสร้อย*

Kosit Pangsoi

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพปัญหาของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรม 2. ศึกษาการจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรม เพื่อความมั่นคงทางสังคมที่ยั่งยืน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 40 คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์แบบปากต่อปาก ตัวต่อตัวและเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ที่มีส่วนร่วม เช่น ผู้นำชุมชนภาครัฐและภาคชุมชน วัฒนธรรมอำเภอศรีนครินทร์ สาธารณสุขตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ประชาชนชาวบ้าน และเจ้าอาวาสวัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

หมู่บ้านทั้ง 2 แห่ง มีความเป็นมาของประวัติศาสตร์ชุมชนที่แตกต่างกันไปตามบริบทพื้นที่ ความคล้ายคลึงกันอยู่ที่รูปแบบ ความเชื่อประเพณี พิธีกรรมตามฮีตสิบสองครองสิบสี่ โดยเฉพาะกิจกรรมสำคัญระดับจังหวัดและอำเภอ ผู้นำชุมชนและประชาชนร่วมเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ บุญคุณลานสู่ขวัญข้าว ประเพณีบุญเวส บุญบั้งไฟ พิธีแห่ประสาทมิ่ง ในเทศกาลออกพรรษา และกิจกรรมผู้สูงอายุ เป็นต้น สภาพปัญหาในการส่งเสริมกิจกรรม ด้านสังคมและวัฒนธรรม จะเป็นกระบวนการขั้นตอนการขับเคลื่อนงาน ได้แก่ การวางแผน การจัดโครงสร้างการทำงาน การจัดคนทำงาน และการควบคุมติดตามผล โดยปัจจัยที่เป็นอุปสรรคจะเกี่ยวข้องกับบุคลากร ค่าใช้จ่ายวัสดุอุปกรณ์ และวิธีดำเนินงานตามลำดับการจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางสังคม (ชุมชนเข้มแข็ง) ที่ยั่งยืน จำเป็นจะต้องถอดบทเรียนจากสภาพ

* Lecturer of The Faculty of Culture Mahasarakrm University.

ปัญหาที่พบในขั้นตอนการวางแผน การจัดโครงสร้างการทำงาน การจัดคนเข้าทำงาน และการควบคุมติดตามผล เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาให้เป็นจุดแข็งในการส่งเสริมกิจกรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นวงจรทำงานที่มีคุณภาพ ทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้มีจิตสาธารณะ พร้อมเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านอย่างพร้อมเพียง สม่่าเสมอ มีสุขภาวะที่ดี และประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้

คำสำคัญ : การจัดการ, วัฒนธรรม, ผู้นำชุมชน, ความมั่นคง, สังคม, ยั่งยืน

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the history and problems of the community leaders in promoting social and cultural activities, 2) to study of management of community leaders in cultural activities to secure a sustainable society. The study using qualitative research. Data were collected by in-depth interviewing of 40 key informants choose a specific panel of experts with a structured interview. in an interview viral data collected from an individual and a group discussion with those involved; community leaders, government and the community, cultural district health, teacher development district, headman, president housewife, group leader bosch, the village health volunteers (vhv.) scholars, and abbot data were analyzed using descriptive.

The finding of this research were as follows:

The 2 villages have a history of community vary according to context area, the similarity in style, a strong tradition ritual dominate heat 12 klong 14. especially the provincial and district level, community leaders and residents joined the majority, boon koon lan to kwaykgaw.

The tradition of merit, rocket, bee nerve parade in the lenten festival and old fighter activity, problems in promoting activities. It is a process-driven process, social and cultural aspects. It includes planning, structuring work, organization of workers and follow-up. The barriers are related to personnel. material cost, and how does the cultural leader's cultural management work? to promote social security activities. sustainable community (sustainable community) it will be necessary to remove lessons from the problems encountered in the planning phase. structuring work, organizing people into work and follow-up. to improve and develop as a strength in promoting consistent activities. it is a quality work circuit. most people in the community are public. ready to join the village activities with just regular. have good health and pursue a career in the sufficiency economy. self-reliant.

Keywords: management, culture, community leaders, security, society, sustainability

1. บทนำ

วิถีชีวิตของสังคมไทยนับถืออาวุโสในอดีตส่วนใหญ่มักจะยึดมั่นตามบรรพบุรุษ พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นช่วงอายุคน มีความเป็นอยู่เรียบง่ายตามวิถีชาวบ้าน ส่วนสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงมากตามสภาพแวดล้อมและกาลเวลาที่มีการติดต่อค้าขาย มีความสัมพันธ์ทางการทูตและวัฒนธรรมกับต่างประเทศ ทั้งประเทศทางตะวันตกและประเทศทางตะวันออกจนกระทั่งประเทศไทยได้มีการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองกว่าเดิมมากโดยเฉพาะความเจริญ ทางด้านวัตถุ เช่น อาคาร สถานที่ สิ่งก่อสร้างที่เป็นถาวรวัตถุใหญ่โตสวยงามส่วนความเจริญ ทางด้านจิตใจ บางทีดูเหมือนจะลดลง ด้วยเหตุนี้ค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมไทยเปลี่ยนแปลง ไปตามสภาพของสังคมด้วยความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทย พฤติกรรม แนวคิด ค่านิยมของสังคมไทย (Phuang Phakaprasoetsin, 1999 : 43-44) คือ 1) ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา คนส่วนใหญ่ในอดีตจะนับถือยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญให้ทาน การบวช เป็นต้น เมื่อทำแล้วเกิดความสบายใจมีความสุข จากการทำบุญไปแล้ว และยังเป็นการสืบทอด พระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไปอีก ทำให้คนเป็นคนดี มีจิตใจอ่อนโยน มีเมตตากรุณาต่อผู้ด้อยโอกาส ส่วนในปัจจุบันก็เช่นเดียวกับในอดีต มีการศึกษาพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้งมากขึ้น มีทั้งศึกษาหลักธรรมและฝึกปฏิบัติ 2) เคารพผู้อาวุโส อาจ หมายถึง ผู้มีอายุมากทั่วไป หรือ ปู่ย่า ตายาย ครู ผู้สูงด้วยคุณวุฒิและวัยวุฒิ เชื่อว่าผู้อาวุโสย่อมมีความคิดที่ดีกว่า ความสามารถเหนือกว่า และย่อมทำถูกกว่า โอกาสที่จะทำผิดพลาดนั้นมีน้อยมากเพราะเป็นผู้มีประสบการณ์มามาก 3) ยึดมั่นในวัฒนธรรมและจารีตประเพณี เพราะในสังคมต่างยอมรับกฎเกณฑ์ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาว่าเป็นสิ่งดีงาม และต้องรักษาแบบแผนไว้สืบทอดไป ครอบครัวใดที่ไม่ปฏิบัติตามย่อมจะถูกตำหนิและเป็นที่รังเกียจของสมาชิกในสังคม

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความเปลี่ยนแปลงจากภายในและภายนอกประเทศ ที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมการจะผดุงรักษาสืบสานวัฒนธรรม และปรับกระแสวัฒนธรรม และปรับกระแสวัฒนธรรมใหม่ให้เหมาะสม และยังคงคุณค่าอันดีงามของความเป็นไทย ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม การส่งเสริมให้มีการธำรงรักษาความหลากหลายของวัฒนธรรมเพื่อสืบสานต่อไป จนถึงชุมชนรุ่นหลัง ต้องอาศัยการจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยอาศัยเครือข่ายเข้ามาร่วมมือในการดำเนินงาน ซึ่งเครือข่ายจะต้องตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายและทางวัฒนธรรม สามารถปรับตัวได้อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก (Ministry of Culture, 2013: 94) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือ ภาคอีสาน

ของประเทศไทย เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลาย ทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกันไป ในแต่ละท้องถิ่น แต่ละจังหวัด ศิลปวัฒนธรรม เหล่านี้เป็นตัวบ่งบอกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา และรูปแบบการดำเนินชีวิต ตลอดจนอาชีพของ คนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี สาเหตุที่ภาคอีสานมีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลมาจาก การเป็นศูนย์รวมของประชากรหลากหลายเชื้อชาติ การอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ การกวาดต้อนไพร่พล หรือจากการหนีภัยสงครามเมื่อครั้งอดีต และมีการติดต่อสังสรรค์กับประชาชนในประเทศใกล้เคียง จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือ ภาคอีสาน ประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุดรธานี อุบลราชธานี และน่านใหม่ บึงกาฬ มีพื้นที่ประมาณ 170,226 ตารางกิโลเมตร หรือ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ตั้งอยู่ที่ราบสูง โคราช ภูมิประเทศทั้งภาคยกตัวสูงเป็นขอบแยกตัวออกจากภาคกลางอย่างชัดเจน (www.isangate.com) ประเพณีของชาวอีสาน มีความหลากหลาย และมี ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ประเพณีส่วนใหญ่จะเกิดมาจากความเชื่อ ค่านิยม และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และอิทธิพลของศาสนา ที่มีต่อคนในท้องถิ่นประเพณีต่างๆ ถูกจัดขึ้นเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการประกอบอาชีพ และเพื่อถ่ายทอดแนวความคิด ค่านิยมที่มีอยู่ ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น การสู้ขวัญ การเลี้ยงผีปู่ตา ผีตาแฮก การแห่เทียนพรรษา การขอฝนจากแถน คนอีสานมีคำคม สุภาษิต ไว้สั่งสอนลูกหลาน ให้ประพฤติตนอยู่ในอิติ 12 คอง 14 ไม่ออกนอกกลุ่มนอกรทางคำคมเหล่านี้ รู้จักกันทั่วไป ในชื่อ “ผญา” หมายถึง ปัญญา ,ปรัชญา,ความฉลาด, ความรู้ ไหวพริบ สติปัญญา ความเฉียว ฉลาดปราดเปรื่อง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 519 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,946.75 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 4.4 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.1 ของพื้นที่ภาค

การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่เป็นทั้งผู้นำทางการและผู้นำโดยธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันยังประสบปัญหาการจัดการเกี่ยวกับการขับเคลื่อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ดี การบูรณาการกิจกรรมไม่มีความต่อเนื่องระหว่างเครือข่ายทางวัฒนธรรม ขาดการเชื่อมโยงกิจกรรมจากชุมชนหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะมีการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชน ในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางสังคมที่ยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพปัญหาของผู้นำชุมชนในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรม
- 2.2. เพื่อศึกษาการจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางสังคมอย่างยั่งยืน

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางสังคมที่ยั่งยืน ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

3.1. ขอบเขตด้านตัวแปร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวัฒนธรรมการวิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documents) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study)

วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) โดยใช้เทคนิค การจัดการแนวคิด (Conceptualize) การอธิบาย(Category) การจัดการหมวดหมู่ (Classify)การจำแนกกลุ่ม (Content)และประเด็น (Concept)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสำรวจ (Basic Survey)แบบสังเกต (Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)โดยมีขั้นตอน ลักษณะ และการตรวจสอบ เครื่องมือประกอบด้วย หลักการทฤษฎีแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวคิด ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ปรับปรุงแก้ไขบทสัมภาษณ์ จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

3.2. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดผู้ให้ ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 40 คนโดย สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนาความ

3.3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาพื้นที่การมีส่วนร่วมของชุมชนน้อย และพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งภายในชุมชนจังหวัด กาฬสินธุ์ คือ บ้านยางน้อย หมู่ที่ 6 ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด และบ้านนาเชียงเครือ อำเภอกาฬสินธุ์ ของอำเภอมือง และอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

3.4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลและดำเนินการ ตั้งแต่เดือน เมษายน 2559 ถึงเดือน มีนาคม 2560 รวมระยะเวลา 12 เดือน

4. ผลการวิจัย

หมู่บ้านที่ 2 แห่งที่เป็นพื้นที่วิจัย ได้แก่ บ้านยางน้อย หมู่ที่ 6 ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด และบ้านเชียงเครือ หมู่ที่ 1,2,3 ตำบลเชียงเครือ อำเภอกาฬสินธุ์ ที่มีการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาด้านสังคม และวัฒนธรรมมาเป็นเวลายาวนานตั้งแต่มีการจัดตั้งหมู่บ้าน โดยอาศัยกลไกสำคัญของผู้นำชุมชนทั้งภาครัฐและภาคชุมชน รวมทั้งผู้นำตามธรรมชาติ ร่วมกับประชาชนและเครือข่าย ปัจจุบันผู้นำชุมชนดังกล่าวประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต. หรือเทศบาล วัฒนธรรมอำเภอกาฬสินธุ์ พัฒนาการ สาธารณสุขตำบล ครู ผู้นำอาชีพ อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ปราชญ์ชาวบ้าน และเจ้าอาวาสวัด ซึ่งกิจกรรมหลักที่เข้าร่วมดำเนินการในระดับอำเภอกาฬสินธุ์ ได้แก่ บุญคุณลานสู่ขวัญข้าว ประเพณีบุญเวส บุญบั้งไฟ พิธีแห่ปราสาทผึ้งออกพรรษา และกิจกรรมผู้สูงอายุ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมความเชื่อความศรัทธาที่มีการยึดถือปฏิบัติตามจารีตประเพณี นี้เรียกว่า ฮีตสิบสองครองสิบสี่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สภาพปัญหาของผู้นำชุมชนในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคม และวัฒนธรรมเริ่มจากการประชุมวางแผน แม้ว่าผู้นำชุมชนทั้ง 2 พื้นที่วิจัยจะได้มีการพูดคุยในวงสนทnal่วงหน้า ก่อนประชุมชาวบ้านก็ตาม แต่ยังมีผู้เข้าร่วมประชุมเพียง 2 คน ขณะเดียวกันยังมีปัญหางบประมาณค่าใช้จ่ายที่ยังไม่เพียงพอ ตลอดทั้งความไม่เข้าใจจุดหมายของการจัดโครงการของ

หมู่บ้าน ชุมชน เมื่อมีผู้เข้าร่วมประชุมบ่อย จึงทำให้ประเด็นความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ดีไม่หลากหลายและไม่ครอบคลุมกิจกรรมของโครงการ ในขั้นตอนการจัดโครงสร้างการทำงาน พบว่าผู้นำชุมชนยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของพลังเยาวชน ชาย-หญิง เท่าที่ควร จึงพบว่าคำสั่งคณะทำงานชุดต่างๆไม่ปรากฏรายชื่อบุคคลเหล่านี้ ทั้งนี้ เยาวชนจะเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์และมรดกทางวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ในทางปฏิบัติยังขาดการเชื่อมโยง ประสานการทำงานระหว่างการทำงานแต่ละชุด จึงทำให้เกิดการชะงักและขาดความต่อเนื่องในบางครั้ง สำหรับขั้นตอนการจัดคนเข้าร่วมทำงาน ปัญหาที่พบคือ ยังขาดผู้มีความชำนาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับภูมิปัญญา ในการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน และชุมชน ตัวอย่างเช่น การออกแบบลวดลายปราสาทผึ้ง ศิลปะดนตรีพื้นบ้านอีสาน เป็นต้น และบางครั้งก็มีปัญหาการทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรง อันเนื่องมาจากการดื่มสุราประกอบกับมีการแสดงเครื่องเสียงและดนตรี แม้จะมีประชาสัมพันธ์เป็นข้อห้ามแล้วก็ตาม ขั้นตอนสุดท้ายการควบคุมและติดตามผลมีการปฏิบัติงานที่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ผลผลิตของงานที่ออกมาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น เครื่องมืออุปกรณ์บางอย่างชำรุดเสียหายกะทันหัน ไม่มีแผนรองรับ หรือจัดหาทดแทนได้ เป็นต้น และหลังเสร็จสิ้นโครงการก็ไม่มีกรรายงานสรุปผลต่อคณะกรรมการดำเนินงาน หรือผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

การจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางสังคมที่ยั่งยืน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาซึ่งการสรุปผลการศึกษา ดังนี้ คือ การวางแผนจำเป็นต้องมีการประชุมร่วมกันของผู้นำชุมชนทั้งภาครัฐ ภาคชุมชน และภาคีเครือข่ายทั้งภายนอกและภายในชุมชน โดยพร้อมเพียงกันอย่างน้อย 2-3 ครั้ง ดังภาพที่ 4 การวางแผนที่ดี มีชัย (ชนะ) ไปกว่าครึ่ง นั้นหมายถึง ความสำเร็จทางวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน (Sense of Belonging) เกิดความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น จากที่มีอยู่แล้วในชุมชน

การจัดโครงสร้างการทำงาน เป็นขั้นตอนที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญโดยการแต่งตั้งตัวแทนเยาวชน เข้ามาเป็นคณะทำงานเฉพาะด้าน มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบคอยประสานงานกับผู้นำชุมชน เช่นครูในโรงเรียน นักวิชาการวัฒนธรรม ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น เพื่อเป็นการฝึกฝนเรียนรู้การปฏิบัติและรับการถ่ายทอดการเป็นผู้นำเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชน หมู่บ้าน ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างที่ผู้นำชุมชน พึงนำมาปรับปรุงพัฒนาการจัดโครงสร้างการทำงานในรูปแบบคณะทำงานชุดต่างๆ ให้มีความหลากหลาย และเกิดการบูรณาการงานที่ประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดคนเข้าร่วมทำงาน (staffing) ผู้นำชุมชนของหมู่บ้านต้องมีความฉลาดในการมองเห็นว่างานชนิดใดเหมาะกับคนประเภทใดในชุมชน โดยดูจาก

บุคลิกภาพ อุปนิสัย ประสบการณ์และศักยภาพ แต่ที่สำคัญคือ การจัดคนเข้าทำงานจะต้องมีความเหมาะสมตั้งแต่ที่สำคัญคือ การจัดคนเข้าทำงานจะต้องมีความเหมาะสมตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการ การควบคุมและติดตามผล (Control and Monitoring) ผู้นำชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญว่า ลักษณะการควบคุมจึงไม่ใช่การเร่งรัดสั่งงาน แต่เป็นรวมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการสร้างผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ที่เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ทำให้กิจกรรมด้านสังคม สาธารณะประโยชน์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของชุมชน หมู่บ้าน ได้มีการอนุรักษ์ พัฒนาโดยประชาชนร่วมกับผู้นำชุมชนและภาคีเครือข่าย

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ครั้งนี้ ผู้นำชุมชนจากภาครัฐและภาคชุมชน เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ประกอบด้วย วัฒนธรรมอำเภอ ครู พัฒนาการ สาธารณะสุข ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน ผู้นำอช. อ.ส.ส. สาธารณะสุขประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม.) ปราชญ์ชาวบ้าน และเจ้าอาวาสวัด เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรมร่วมกับประชาชน ในระดับจังหวัด อำเภอและหมู่บ้าน เป็นที่ปรึกษาและคณะทำงานกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ อาทิเช่น บุญคุณลานสู่ขวัญข้าว ประเพณีบุญเผาส บัญบังไฟ พิธีแห่ปราสาทผึ้ง กิจกรรมผู้สูงอายุ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaufman (1949:24) ที่ศึกษาเรื่องมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางสังคม (ชุมชนเข้มแข็ง) ที่ยั่งยืน จำเป็นต้องถอดบทเรียนสภาพปัญหาตามขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอนดังกล่าว เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาให้กลายเป็นจุดแข็งในการส่งเสริมกิจกรรมทั้งหลาย ที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ Radcliffe-Brown ที่มองว่าสังคม ชุมชนในภาพรวมจะมีความสมดุลด้านคุณภาพชีวิต จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบของระบบย่อยหรือกลุ่มกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน ร่วมกันทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย ระบบครอบครัวและญาติพี่น้อง การศึกษาอบรม การดูแลสุขภาพ กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมด้านการปกครอง ระบบความเชื่อและศาสนา จึงจะทำให้เกิดเสถียรภาพ และความมั่นคงทางสังคมที่ยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนภาครัฐและภาคชุมชนควนอนุมัติโครงการต่างๆสนับสนุนการจัดการทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม
- 2) ควรจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนพัฒนาระยะยาว มีการแต่งตั้งกรรมการคณะทำงานเพื่อกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) จัดตั้งศูนย์อำนวยการกลางและศูนย์อำนวยการความสะอาดระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลเป็นศูนย์ประสานงานและขับเคลื่อนโครงการ
- 2) จัดอบรมผู้นำชุมชน ประชาชน สร้างความเข้าใจในการจัดการทางวัฒนธรรม รวมถึงสถานศึกษา หน่วยราชการ โรงงาน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสาร แผ่นพับและสื่อเพื่อเผยแพร่โครงการให้ทั่วถึง
- 3) พัฒนาศักยภาพของบุคคลกรและสร้างจิตอาสาเน้นการประสานงานระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (ไตรบวร)

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมด้านสังคม วัฒนธรรม เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และค้นหารูปแบบที่เหมาะสมในระดับภูมิภาคต่อไป
- 2) ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพผลการจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางสังคมที่ยั่งยืน หลังจากนํานงานวิจัยนี้ไปใช้ทดลองจริง
- 3) ควรศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนด้วยการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางสังคมที่ยั่งยืน

References

Ministry of Culture. (2013). *1 Century Ministry Of Culture Cultural Capital Brings Society And Economy.* , Printed at the company Amarin Printing & Publishing Public Company Limited.

Phuang Phakprasoetsin. (1999). *Thai Traditions and Changes Along The World Culture.* 3rd edition, Pikanesh Publishing House.

Phrasamat Anontho. (2005). *Leadership in the Throne of Thesis.* Mahamakut Buddhist University.